

Dramaturgia originală pe scenele noastre

* Nu, nu le-a fost ușor scriitorilor, nu le-a fost ușor dramaturgilor să scrie piese izvorite din realitatea imediată, să zugrăvească actualitatea, căutând, sub feluritele ei chipuri, marele sens, căutând între întâmplări pe cea mai semnificativă, și sub cele semnificative, *revoluția*, cu toată bogăția ei, cu toată adâncimea ei, cu uriașul ei galop înainte.

Nu, nu le-a fost ușor scriitorilor, nu le-a fost ușor dramaturgilor să scrie piese izvorite din realitatea imediată, să zugrăvească actualitatea, căutând, sub feluritele ei chipuri, marele sens, căutând între întâmplări pe cea mai semnificativă, și sub cele semnificative, *revoluția*, cu toată bogăția ei, cu toată adâncimea ei, cu uriașul ei galop înainte.

La început, nici unul dintre noi nu știa să scrie așa. Chiar dacă întreaga noastră conștiință optase pentru comunism, chiar dacă cetățeneste eram gata să milităm, nu știam cum să așezăm — pe temeliiile unei literaturi numai în parte progresistă, literatură la care mulți dintre noi participaseră — construcția nouă pe care se cuvenea s-o ridicăm conștiința noastră nouă, și ne împiedicam adesea în propriul nostru meșteșug, în propriile noastre mijloace tehnice.

Un ajutor serios a fost pentru cei care voiau să scrie despre lucruri bănuite, apreciate de ei, dar necunoscute în adânc, indemnul necontentit la documentare pe teren. Documentarea putea să fie și era câteodată artificială... dar ea a avut meritul de a trezi totuși într-o seamă de scriitori adevărați dorința sinceră de a cunoaște oameni, sectoare de muncă, regiuni, probleme, vieți, țeluri care le erau până atunci necunoscute. Vreau să spun că indemnul oficial spre documentare și-a ajuns scopul, și că o sumedenie de scriitori autentici simt azi nevoia să cunoască feluritele chipuri ale vieții noastre de azi și o fac fără să mai fie poștiți sau rugați. (...)

Aceste piese au fost împlinirile noastre, au oglindit o lume în prefacere, o lume în clădit, o epocă revoluționară și dacă pe alocuri a răsunat în ele, chiar în cele mai bune, lozina, dacă pe alocuri Omul a fost lipsit de omenesc, ele au avut totuși greutatea, emoția, frumusețea operei de artă. (...)

Și totuși, iată, repertoriul teatrelor așa cum s-a înfățișat el la începutul stagiunii acesteia, pare ciudat, pare o dovadă de desconsiderare față de literatura noastră de la 23 August până azi. O anumită falsă înțelegere a „libertății” în literatura dramatică — libertate care înseamnă înprospătare, îmbogățire de teme, primenire în formă, căutarea expresiei celei mai potrivite, a stilului celui mai adecvat — a dus la un soi de derută în alcătuirea repertoriilor, a dus evident uneori la alungarea din el a pieselor românești actuale. (...) Formele uzate din 1922, din 1930, formele de construcție dramatică, de regie, de decor, au părut deodată noi și nemaipomenit de inteligente. (...)

Și gustul acesta, simțit în atmosferă, a dus multe din teatrele noastre la o depărtare remarcabilă de repertoriul original, de reper-

toriul care face legătura între public și problemele vieții noastre de azi, oglindite în artă. (...)

Teatrele, s-o spunem pe șleau, nu arătat destulă indiferență pentru piesele noastre de azi. Momentele lor de entuziasm se pot număra pe degete. Pricinile au fost clare: la piesele românești, publicul a opus la început o oarecare rezistență; publicul vechi era deprins cu altceva și era și rănit de adevărul nostru, iar publicul nou, căruiu altădată teatrul nu-i era accesibil, trebuia învățat să vină la spectacole. Actorului îi place să joace în fața unei săli pline. Actorului îi mai place și să joace anumite roluri. Rolurile de muncitori, de țărani nu sînt prea ademenitoare pentru el. Nici noi, scriitorii, nu le scriem totdeauna destul de bine, nici actorul nu le preferă rolurilor de costum, cu nu știu ce complexități care implică te miri ce nuanțe. (...)

E ușor să nu pricepi cum se pune problema, dacă nu vrei. Iă se pune așa: teatrul are nevoie de piese care duc omul cu un pas mai departe, de piesele românești de azi care duc omul de azi cu un pas mai departe, de cele mai bune dintre ele, firește, și pentru asta teatrul trebuie să facă anumite eforturi. (...) Teatrele trebuie să se aplece cu același interes asupra pieselor originale ca asupra pieselor străine, cu și mai mult interes poate, pentru că ne sînt mai necesare. (...)

Dacă toate teatrele ar simți o dragoste adevărată pentru piesele românești... așișeile acestor piese ar împinzi zidurile orașului...

Noi n-am încetat să privim viața și să privim arta de pe o poziție de partid. Noi trebuie să ne perfecționăm mijloacele noastre artistice, și le vom perfecționa. Orice meșteșugar își ascute și îngrijește uneltele, până în clipa în care le așază lângă el și-și încrușează mîinile pe piept.

Lucia Demetrius, „Dramaturgia originală pe scenele noastre”, „Teatrul”, nr. 5/1957, p. 7.